

ВПЛИВ МУЗИКИ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Сім'я є найважливішим середовищем формування та розвитку особистості: тут дитина народжується, зростає, пізнає світ, соціалізується. Саме в родині розвиваються її почуття, закладаються моральні цінності, формується фізичне та психічне здоров'я.

Спільні захоплення батьків та дітей (мистецтво, художня культура в її найкращих зразках) допомагають встановити надійні емоційні контакти між поколіннями.

Та, на жаль, ми констатуємо той факт, що сьогодні батьки приділяють вихованню дітей недостатню увагу, а роль домашнього вихователя здебільшого виконує телевізор...

Мультфільми, фільми й різноманітні шоу, які переглядає малеча вдома, часто-густо не несуть виховної ідеї, та навіть завдають шкоди розумовому та психічному розвитку дитини. І навіть найдорожчі іграшки та речі не навчать її ввічливості, чуйності, працьовитості, не прищеплять здатність розуміти й цінувати прекрасне. Сьогодні почасти втрачена можливість постійного спілкування дитини зі старшими членами родини, особливо з дідом та бабусею, які здебільшого живуть окремо й не можуть виховувати онуків, розповідати їм казки, співати народних пісень. Та й з материнських вуст сучасні діти лише зрідка чують народну потішку чи колискову. Молоді

батьки недооцінюють величезне виховне та пізнавальне значення музичного мистецтва. Однак педагоги не втомлюються пояснювати їм важливість використання

музики у вихованні дитини.

Музика — це відтво-рення людських почуттів у їх становленні та розвитку, найтонших відтінків радості й суму, в їх зіткненнях та перетвореннях. Вона здатна на такі глибокі узагальнення емоційного життя людини, яких немає в жодному іншому виді мистецтва, й містить у собі багатющий розвивальний потенціал. Провідною її роллю є емоційний розвиток дитини. Батьки співають колискові, втішаючи своїх малюків, а ті співають їх лялькам. Водночас заспокійлива музика — це не обов'язково пісні. Матері всіх часів і народів іздавна мугикали своїм дітям найпростішу мелодію, що складається з двох звуків.

Спільне з дорослим слухання музики та обговорення почуттів, які вона викликала, заохочує до обміну думками про власні емоції. Діти, знаємо, є природженими танцюристами. Якщо дати їм змогу вільно реагувати на веселу музику, вони охоче вигадуватимуть різноманітні танцювальні рухи для вияву своїх почуттів.

Музика також є ефективним засобом стимулювання соціального розвитку. Так, група дітей може спільно занурюватись у музику — пісні, танці — й чудово проводити разом час, не чекаючи, коли буде змога скористатися дефіцитним обладнанням.

Дошкільнята співатимуть діалогічні пісні й при цьому вправлятимуться в черговості, очікуючи звертання до себе. Існує чимало пісенних варіантів, у яких кожна дитину запитують її ім'я, і вона має співом відповісти: "Ось я..." або проспівати інші слова, додаючи до них своє ім'я. Часом діти соромляться говорити на групових заняттях, однак охочіше приєднуються до інших у пісні чи таночку. В багатьох випадках вони супроводжують свій спів активними жестами. Такі групові пісні, коли всі діти співають разом, сприяють залученню тих, хто в іншому разі залишався осторонь.

Практика роботи з дошкільниками засвідчує те, що заняття музикою стимулюють розвиток їхнього мовлення. Будь-яке розмовне мовлення є

ритмічним, мелодійним, і малята залюбки "граються" з словами. Вихователі використовують природні ігри, щоб привернути увагу дітей до звучання мови. Скажімо, допомагають їм вивчити імена однолітків, відбиваючи в долоні ритм, під який повторюються ці імена і який водночас становить основу танцю. Музика сприяє також збагаченню мовлення, запам'ятовуванню, оскільки дитина може запам'ятати фрази з пісні, складніші за природні, і згодом ужити їх у розмові. Є чимало пісень з описом та переліком різних речей, які ознайомлюють дітей з новими словами, а отже, збагачують їхній словник. Взірцем прояву творчості є складання дитиною власних пісень, коли вона використовує відомі або вигадані мелодії, щоб розповісти свої історії чи висловити особисті почуття.

Взаємозв'язок між усіма аспектами впливу музики на дітей відбувається у різних видах і формах музичної діяльності. Емоційний відгук і розвинутий музичний слух дають змогу відгукнутися на добрі почуття і вчинки, активізують розумову діяльність і, постійно вдосконалюючи рухи, розвивають фізично.

На думку дослідників, саме завдяки музичному слуху та чуттю ритму дитина в перші роки життя сприймає мову людей, які її оточують. Схоплюючи в ній ритмічні елементи, малюк із загальної мішанини звуків виокремлює слова й відтак усього за кілька місяців накопичує в пам'яті тисячі слів як ритмічно, звуковисотно та інтонаційно організовані звукові фрагменти. Певні їх композиції, на радість батькам, несподівано перетворюються на фрази, які зворушливо лепече маля. Зазначено також тісний зв'язок лепету з рухами: дитина ритмічно змахує руками, стрибає, постукує іграшкою, вигукуючи при цьому склади в руховому ритмі, але щойно рухи припиняються, вона замовкає. Уміння адекватно відтворювати різноманітні ритми сприяє

правильному відтворенню ритмічного малюнка слів, їхньої складової структури, пришвидшує розвиток інших лінгвістичних здібностей, зокрема словотворення. Чуття ритму, або ритмічна здатність, у психічному розвитку дитини є новоутворенням універсального типу. З

розвитком цього чуття якісно змінюються складові психіки малюка, необхідні для різних видів діяльності та поведінки загалом.

Дошкільні роки — це час найбільшого нагромадження музичних вражень, інтенсивного розвитку музичного сприйняття. Дитина ознайомлюється зі світом музики, охоче долучається до музичної діяльності, їй цікаві заняття, пов'язані з музикою, коли вони добре організовані (співи, танці, ігри).

Успіх музичного виховання, здійснюваного в дошкільному закладі, чимало залежить від того, як організоване виховання в родині. Саме в сім'ї, у її традиціях криються джерела музичного обдаровання дитини — вони ще не прокинулись, але чекають відчутного і своєчасного дотику до них. Важлива ціннісно-орієнтаційна єдність сім'ї, що інтерпретується як наявність стійких родинних традицій, цілісність світосприйняття, образу та стилю життя, наявність значущої спільної діяльності, соціально-культурний рівень її розвитку (спрямованість культурних інтересів батьків, структура та спільність дозвілля, рівень розвитку духовного світу дорослих, прагнення культурного вдосконалення та саморозвитку, участь батьків та інших членів родини в культурному вихованні дітей, їхня гурткова, клубна діяльність). Саме в сім'ї завершується процес закріплення набутого дитиною в дошкільному закладі. Це означає, що за формування дитячого художнього смаку, музичних навичок, як і за формування особистості дитини, відповідальні вихователь, музичний керівник і батьки.

Наш власний досвід роботи в цьому напрямку показує, що для організації міцного зв'язку "ДНЗ — сім'я" необхідне чітке, цілеспрямоване керівництво з боку адміністрації, методичного центру, музичного керівника при активній допомозі педагога.

У "Світанку» ми прагнемо створити належні умови для здійснення музичного виховання кожної дитини. А ще практикуємо різні способи налагодження зв'язків із родинами вихованців і в основу кожного кладемо принцип диференційованого, індивідуального підходів. У кожному з випадків акцентуємо увагу на діяльнісному підході до "Я-соціального", що означає реалізацію проблеми соціального розвитку дошкільнят, в якому музичне мистецтво завдяки своїм комунікативним властивостям (голосовій інтонації, швидкості та динаміці мовлення, метроритмічній організованості вживаних звукосполучень, емоційному впливу на зміст та характер спілкування) відіграє важливу роль.

Ми використовуємо такі форми роботи з батьками з музичного виховання дітей.

Усно-практичні: знайомство з сім'єю; ♦ бесіди та лекції; ♦ загальні та групові збори; ♦ батьківські збори (участь); ♦ групові та індивідуальні консультації; ♦ педагогічні хвилинки; ♦ педагогічні конференції; ♦ прохання; ♦ доручення, домашні завдання батькам; ♦ спостереження; ♦ виготовлення посібників, іграшок; ♦ збирання природного матеріалу.

Наочні: стенди або куточки; ♦ папки-пересувки; ♦ тематичні виставки; ♦ відкриті заняття; ♦ "дні відкритих дверей"; ♦ концерти для батьків; ♦ звітні концерти гуртків; ♦ видача музично-педагогічної літератури для читання у вихідні дні.

Цікавими й ефективними, на наш погляд, є також музичні лекторії, сімейні ліцеї, веселі ярмарки зі сталими рубриками й графіком проведення та змінною тематикою і цілями. Як нетрадиційні форми спілкування використовуємо дискусії та диспути, тематику яких визначаємо відповідно до нагальних проблем "музичного дошкілля".

Одним із пріоритетних напрямків нашого дошкільного закладу в роботі з батьками щодо здійснення музичного виховання є формування в них приналежності до колективу дитячого садка як однодумців і спільників, ознайомлення з кращим сімейним досвідом, у ході якого талановиті батьки викладають свою педагогічну позицію, ознайомлюють інших з ефективними методами музичного розвитку дітей. Взаємообмін інформацією корисний і для нас, педагогів, і для батьків. Здійснюємо його у вигляді "круглих столів", вечорів запитань і відповідей, дискусійних клубів, ділових ігор, школи молоді сім'ї, усних журналів, сімейних зустрічей. Під час таких заходів батьки презентують свої творчі та педагогічні доробки, демонструють власні музичні здібності та вміння дітей, заохочують до спільних дій усіх присутніх.

Наші сподівання щодо доцільності проведення подібних заходів у практиці ДНЗ перейшли в переконання, й ми можемо впевнено сказати: вони не лише згуртовують родини за спільними інтересами, виявляють музично обдарованих і талановитих вихованців, а й створюють колектив однодумців.